

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра теорії та історії держави і права, конституційного права

ПОГОДЖЕНО:

Завідувач кафедри,

доктор юридичних наук, доцент

Лариса ШУМНА_____

«25» серпня 2021 р.

СИЛАБУС

навчального курсу «Міжнародні стандарти захисту прав людини»

спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

форма навчання: денна, заочна

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри теорії та історії держави

і права, конституційного права

Протокол № 10 від «25» серпня 2021 р.

Чернігів – 2021

Анотація курсу

Ідея прав людини стала підґрунтям правопорядку сучасних демократичних держав. Проте й донині єдиного розуміння прав людини немає. Відтак важливо зрозуміти, коли, за яких умов і завдяки кому стали можливими становлення та розвиток прав у минулому і панування ідеї прав людини в політико-правовому житті сучасних демократичних держав.

Про права людини давно почали говорити як про універсальні загальнолюдські цінності, які по факту народження належать і гарантуються кожній людині в її взаєминах з державною владою.

Права людини в сучасному світі – це не просто актуальна тема для дискусій, це проблема, вирішення якої стоїть у центрі практичної діяльності міжнародного співтовариства. Захист прав людини і громадянина є конституційно-правовим і міжнародно-правовим обов'язком сучасних держав, який реалізується за допомогою системи принципів, інститутів, механізмів і процедурно-правових правил, що прямо або опосередковано передбачені для цих цілей.

Сучасні правники зазначають, що необхідно розрізнити теорію і практику прав людини. Права і свободи людини легко постулюються на папері, але дуже важко реалізуються в житті. Головне в цій проблемі – не теоретична розробка прав і свобод людини (хоча таке завдання, звичайно, не знімається), а створення необхідних умов, гарантій і механізмів для їх реалізації, тобто практична сфера. Перехід до процесу реальної реалізації у світовому і регіональному політико-правовому просторі прав, свобод, гарантій та обов'язків людини і громадянина, є нагальною потребою сьогодення, однією з умов входження України у європейське співтовариство.

Мета курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти захисту прав людини» є отримання майбутніми бакалаврами глибоких і міцних знань системи міжнародно-правових норм в галузі прав людини; навчити їх вільно оперувати міжнародно-правовими категоріями і поняттями зазначеної галузі права; сформувати у них уяву про існуючі в сучасному світі різнорівневі міжнародно-правові механізми захисту прав людини та їх взаємодію; навчити проводити правовий аналіз рішень міжнародних судових інституцій та розвинути здібності щодо їх експертної оцінки; відпрацювати навички складання документів, зокрема, скарг (петицій) до Європейського Суду з прав людини на базі знань зі сфери міжнародної судової практики; сформувати уміння використовувати норми міжнародного права для вироблення і обґрунтування правових позицій.

Організація навчання

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Формування концепції прав людини						
1	Національний превентивний механізм як вид моніторингу прав людини	11	2	2	2	5
2	Міжнародний досвід організації моделі «омбудсман +».	11	2	2	2	5
3	Права людини. Правовий статус людини та громадянина: загальна характеристика	11	2	2	2	5
4	Механізм забезпечення прав та свобод людини і громадянина: поняття, елементи, гарантії	11	2	2	2	5
Розділ 2. Міжнародні організаційно-правові механізми захисту прав людини						
5	Міжнародні механізми і процедури органів ООН з додержання прав людини й основних свобод	11	2	2		7
6	Конвенції ООН з прав людини та організаційно-правові механізми контролю за їх здійсненням	11	2	2		7
7	Проблеми імплементації норм міжнародного захисту прав людини в національну правову систему	11	2	2	2	5
8	Європейська інституційна система захисту прав людини	11	2	2	2	5
Всього годин за курсом		90	16	16	12	44

Завдання до семінарів та практичних занять

Семінарські заняття

При підготовці до семінарського заняття Ви маєте законспектувати питання, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

Тема 1. Національний превентивний механізм як вид моніторингу прав людини

1. Поняття НПМ.
2. Мандат НПМ.
3. Поняття місця несвободи.
4. Історія, характерні риси та функції НПМ.
5. Моделі НПМ та їх повноваження.
6. Правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
7. Призначення на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
8. Звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
9. Департамент з питань реалізації НПМ та його функції.

Література: основна № 6, 14; допоміжна № 6, 13, 29, 50, 52, 53, 56-59, 63, 69.

Тема 2. Міжнародний досвід організації моделі «омбудсман +».

1. Поняття моделі «омбудсман +».
2. Історія виникнення інституту омбудсмана і його роль в забезпеченні прав людини
3. Моделі омбудсмана.
  - 3.1. Шведська модель омбудсмана.
  - 3.2. Англійська модель омбудсмана.
4. Види омбудсманів.
5. Інститут омбудсмана Європейського Союзу.
6. Повноваження омбудсмана в зарубіжних країнах.
7. Співпраця омбудсмана з органами державної влади у зарубіжних країнах та Україні.
8. Колегіальні омбудсменівські служби.
9. Регіональні та місцеві омбудсмени.

Література: основна № 6, 14; допоміжна № 29, 30, 38, 40, 44, 51, 52, 54, 61.

Тема 3. Права людини. Правовий статус людини та громадянина: загальна характеристика

1. Поняття та генеза прав людини.
2. Класифікація основних прав та свобод людини і громадянина.
  - 2.1. Покоління прав людини.
  - 2.2. Особисті (громадянські), політичні, соціально-економічні, культурні, екологічні права.
3. Поняття, елементи та принципи правового статусу людини і громадянина.

Література: основна № 2, 3, 7, 9, 10, 15; допоміжна № 6, 7, 18, 24, 25, 28, 35, 36, 46, 47, 49, 76, 80.

Тема 4. Механізм забезпечення прав та свобод людини і громадянина: поняття, елементи, гарантії

1. Механізм забезпечення прав та свобод людини і громадянина: поняття та структура.
  - 1.1 Механізм реалізації прав та свобод людини і громадянина: поняття, юридичні елементи.
  - 1.2 Механізм захисту прав та свобод людини і громадянина.
  - 1.3 Механізм охорони прав та свобод людини і громадянина.
2. Гарантії прав та свобод людини і громадянина: поняття та система.
  - 2.1. Загальні гарантії прав і свобод людини та громадянина.
  - 2.2. Спеціальні (юридичні) гарантії прав і свобод людини та громадянина.

Література: основна № 2-5, 7, 9, 10, 15; допоміжна № 1, 8, 15, 32, 41, 45, 51, 62, 78.

Тема 5. Міжнародні механізми і процедури органів ООН з додержання прав людини й основних свобод

1. Міжнародні стандарти як елемент міжнародного механізму реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
2. Універсальна судова система захисту прав людини
3. Статут ООН про права людини.
4. Рада ООН з прав людини.

Література: основна № 2-10, 12, 15; допоміжна № 2, 3, 9, 12, 20, 26, 31, 33, 34, 53, 70, 72-74, 79.

Тема 6. Конвенції ООН з прав людини та організаційно-правові механізми контролю за їх здійсненням

1. 1. Класифікації міжнародних документів у галузі прав людини.
2. Поділ міжнародних документів відповідно до змісту прав і свобод людини.

3. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.

4. Конвенція про права дитини.

Література: основна № 2-6, 8, 10; допоміжна № 4, 25, 26, 31, 36, 41, 51, 54, 72, 82.

Тема 7. Проблеми імплементації рішення норм міжнародного захисту прав людини в національну правову систему

1. Поняття «імплементація», її значення для правотворчості в Україні.

2. Особливості тлумачення поняття «імплементація».

3. Система засобів імплементації міжнародних стандартів прав людини.

4. Національні засоби імплементації міжнародних стандартів з прав людини.

5. Імплементація міжнародних стандартів прав людини внаслідок діяльності недержавних організацій.

6. Імплементація міжнародних норм, які стосуються збройних конфліктів.

7. Імплементація міжнародних норм у сфері правоохоронної діяльності.

8. Женевські конвенції. Стадії їх імплементації.

Література: основна № 1-6, 8-10, 12; допоміжна № 5, 16, 36, 55, 61, 82.

Тема 8. Європейська інституційна система захисту прав людини

1. Структура (складові елементи) європейської системи захисту прав людини.

2. Система Ради Європи.

3. Основні механізми НБСЄ/ОБСЄ.

4. Система Європейського Союзу.

5. Європейський суд з прав людини: загальна характеристика.

6. Конвенційно-договірні органи контролю за дотриманням прав людини в Раді Європи:

6.1. Консультативний комітет РКЗНМ.

6.2. Комітет експертів ЄХРМ.

6.3. Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню.

6.4. Європейський комітет із соціальних прав.

Література: основна № 1, 2, 11, 13; допоміжна № 5, 10, 11, 13, 14, 17, 19, 27, 37, 39, 40, 43, 60, 66, 67, 81.

Завдання для самостійної роботи

Низка питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань.

1. Принципи прав і свобод людини і громадянина.
2. Права людини і правова держава.
3. Права людини і соціальна держава.
4. Особисті права в конституційному законодавстві України.
5. Політичні права в конституційному законодавстві України.
6. Державні органи у механізмі забезпечення прав та свобод людини і громадянина.
7. Суб'єкти громадянського суспільства у механізмі забезпечення прав та свобод людини і громадянина.
8. Судова влада як гарант прав і свобод людини і громадянина.
9. Сучасні проблеми забезпечення прав і свобод особи в кримінальному судочинстві.
10. Сучасні виклики перед Україною в галузі прав людини.
11. Велика хартія вольностей 1215 року.
12. Петиція про права 1628 року.
13. Статут ООН щодо прав і свобод людини.
14. Декларація про права на розвиток 1986 року.
15. Декларація про права осіб, що належать до національних чи етнічних, релігійних і мовних меншин 1992 року.
16. Паризька декларація про расу і расові забобони 1978 року.
17. Універсальні правозахисні органи: види та завдання.
18. Регіональні системи контролю за дотриманням прав і свобод людини.
19. Імплементация міжнародних норм у трудовій сфері.
20. Імплементация міжнародних норм у соціальній сфері.
21. Імплементация міжнародних норм щодо поводження з військовополоненими.
22. Форми співпраці правоохоронних органів України в рамках договорів з країнами Євросоюзу.
23. Результати співпраці правоохоронних органів України в рамках договорів з країнами Євросоюзу.
24. Інституції правозахисної діяльності в ЄС.
25. Характеристика регіональної співпраці у сфері прав людини.
26. Міжнародно-правові джерела захисту прав людини.
27. Повноваження Комісара Ради Європи.
28. Роль Комісара Ради Європи.
29. Фактори, що визначають авторитет інституту омбудсмена.
30. Поняття «фільтрів» подачі звернень Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини.
31. Особливості діяльності спеціалізованих омбудсманів.
32. Особливості діяльності місцевих омбудсманів.
33. Позитивні та негативні риси моделі «омбудсман +»
34. Характеристика діяльності моніторів.
35. Особливості проекту Концепції державної політики запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню.

36. Особливості проекту Закону «Про національний комітет України з попередження катування».

37. Місця несвободи в Україні та в ЄС: порівняльна характеристика.

38. Історія виникнення національного превентивного механізму.

Література: основна № 1-15; допоміжна № 1-3, 6-9, 11-21, 24-26, 33-46, 48-54, 56-72, 75-82.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок формату А4, орієнтація – книжкова, поля: відступ 1,25 мм; з усіх сторін поля – 20 мм, шрифт – TimesNewRoman, кегель – 14, міжрядковий інтервал – 1,5, стиль – Normal. Посилання на використані інформаційні джерела оформлюються у квадратних дужках за зразком: [1, с. 28–32]. Наприкінці тексту доповіді, у разі потреби, розміщують список використаних джерел, оформлений відповідно до ДСТУ 8302:2015.

Тематика есе:

1. Еволюція становлення та розвитку міжнародного механізму контролю за дотриманням прав людини.

2. Особливості реалізації соціальних та економічних прав людини в колишньому СРСР.

3. Співробітництво України та ЄС у сфері дотримання прав людини.

4. Міжнародно-правовий захист прав людини осіб, які страждають психічними розладами.

5. Міжнародно-правовий захист прав жінок, які мають дітей.

6. Міжнародно-правовий захист прав осіб похилого віку.

7. Міжнародно-правовий захист прав осіб з інвалідністю.

8. Міжнародно-правовий захист прав військовополонених.

9. Міжнародні стандарти захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

10. Міжнародно-правовий захист прав біженців.

11. Стандарти ООН у сфері захисту прав осіб, які хворіють на ВІЛ / СНІД.

12. Стандарти ООН у сфері захисту прав трудящих мігрантів та членів їх сімей.

13. Механізми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

14. Засоби реагування та санкції Комітету ООН з прав людини до держав-порушниць.

15. Функції омбудсмена та їх загальна характеристика.

16. Місце омбудсмена в системі органів державної влади.

17. Поняття, повноваження та особливості колегіальних омбудсманівських служб.

18. Становлення та розвиток інституту омбудсмена на пострадянському просторі.

19. Особливості функціонування інституту омбудсмена на африканському континенті.

20. Особливості функціонування інституту омбудсмена в країнах Латинської Америки.

21. Організаційно-правовий механізм набуття громадянства ЄС.

22. Повноваження та юрисдикція Верховного представника ЄС з питань спільної зовнішньої політики і політики безпеки.

23. Повноваження та функції правоохоронних агенцій ЄС.

24. Проблеми функціонування ефективного міжнародного механізму контролю за дотриманням прав людини в Україні на сучасному етапі державотворення.

25. Самозахист при порушенні прав людини і громадянина та проблеми його реалізації в сучасних умовах.

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття та	
			Семінари	Практичні
Розділ 1. Формування концепції прав людини				
7	Національний превентивний механізм як вид моніторингу прав людини	9	3	3
8	Міжнародний досвід організації моделі «омбудсман +».	9	3	3
3	Права людини. Правовий статус людини та громадянина: загальна характеристика	6	3	3
4	Механізм забезпечення прав та свобод людини і громадянина: поняття, елементи, гарантії	6	3	3
Розділ 2. Міжнародні організаційно-правові механізми захисту прав людини				
5	Міжнародні механізми і процедури органів ООН з додержання прав людини й основних свобод	3	3	
6	Конвенції ООН з прав людини та організаційно-правові механізми контролю за їх здійсненням	3	3	

7	Проблеми імплементації рішення норм міжнародного захисту прав людини в національну правову систему	9	6	3
8	Європейська інституційна система захисту прав людини	9	6	3
Разом		54	30	30
Виконання завдань для самостійної роботи на написання есе		6		
Залік		40		
Всього		100 балів		

Принагідно зазначити, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами з товаришами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб.

Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття за умови порушення дисципліни або запізнення. Вказані правила поведінки поширюються й на семінарські заняття. Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських занять при вирішенні ситуаційних задач чи кейсів виключно за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції необхідно відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу. Конспект лекцій має бути охайним.

Ваша участь в роботі семінару може принести вам до 4-5 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання. Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- виступ із відповіддю на питання за планом семінарського завдання, вирішення ситуаційних задач та кейсів, письмове чи усне розкриття питань, які виносяться на самостійне опрацювання може принести вам до 2 балів за умови, що відповідь буде повною, змістовною та лаконічною;

- для того аби отримати ще 1 бал необхідно брати активну участь в обговоренні питань, які виносяться на семінарське заняття чи самостійну роботу (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань тощо);

- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловите власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Кожен має до кінця квітня написати та надати викладачу есе на тематику з запропонованого переліку або за власною темою узгодженою з викладачем. Успішне виконання цього завдання оцінюється в 6 балів. При цьому оцінка відбувається узагальненням балів за 5 критеріями: 1) грамотність та оформлення – 1 бал; 2) відповідність змісту темі – 1 бал; 3) структурна логічність – 2 бала; 4) аргументованість висновків – 1 бал; 5) оригінальність роботи та культура посилань на джерела – 1 бал.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді заліку на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На заліку ви витягаєте білет, де зазначено два питання з переліку наведеного нижче. Окрім цього, викладач може запропонувати вирішити ситуаційну задачу чи кейс, задати додаткові чи уточнюючі питання в межах навчальної дисципліни.

Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів то маєте право не здавати заліку вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до заліку

1. Вимоги до країн які бажають стати членами ЄС відносно демократичних засад та прав і свобод людини.
2. Гарантії прав та свобод людини і громадянина: поняття та система.
3. Громадянські (особисті) права та свободи людини.
4. Екологічні права людини і громадянина та механізм їх реалізації.
5. Економічні права людини.
6. Європейська система захисту прав людини.
7. Завдання Ради Безпеки при ООН у сфері захисту прав людини.
8. Загальні гарантії прав і свобод людини та громадянина.
9. Захист прав людини у рамках Ради Європи: інституційні органи.
10. Зміст і способи «імплементатії» норм міжнародного права в Україні.
11. Зміст основних моделей національного превентивного механізму.
12. Імплементатія основних положень Міжнародного пакту про громадянські та політичні права в Конституцію України.
13. Імплементатія основних положень Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права в Конституцію України.
14. Історія створення Пактів про права людини.
15. Історія, характеристика функції НПМ.
16. Класифікація конвенційних органів ООН контролю за дотримання прав і свобод людини.
17. Класифікація міжнародних актів універсального характеру.
18. Класифікація основних прав та свобод людини і громадянина.
19. Класифікація постійних виконавчих органів ООН і посадових осіб, що займаються правами людини.
20. Компетенція інститутів європейських співтовариств.
21. Культурні права людини і громадянина та механізм їх реалізації.
22. Механізм забезпечення прав та свобод людини і громадянина: поняття та структура.
23. Механізм захисту прав та свобод людини і громадянина.
24. Механізм охорони прав та свобод людини і громадянина.
25. Моделі НПМта їх повноваження.
26. Основні елементи моделі «Омбудсман+».
27. Основні положення Конвенції ООН про захист прав людини і основоположних свобод.
28. Основні положення Конвенції ООН про права дитини.
29. Основні положення Міжнародної конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.
30. Особисті (громадянські) права людини і громадянина та механізм їх реалізації.
31. Особливості виконання функцій національного превентивного механізму Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини.
32. Особливості діяльності омбудсмана в різних зарубіжних країнах.

33. Особливості інституту омбудсмана Європейського Союзу.
34. Особливості моделей «омбудсман+», позитивні та негативні риси моделі «омбудсман +».
35. Особливості тлумачення поняття «імплементация».
36. Покоління прав людини.
37. Політичні права людини та механізм їх реалізації
38. Поняття «громадянство ЄС»
39. Поняття «омбудсман» та історія виникнення інституту омбудсмана.
40. Поняття моделі «омбудсман +» та приклади моделей «омбудсман +» в різних країнах.
41. Поняття національного превентивного механізму та історія виникнення інституту національного превентивного механізму в Україні.
42. Поняття, елементи та принципи правового статусу людини і громадянина.
43. Порядок призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
44. Права людини у глобалізованому світі.
45. Право народів на самовизначення.
46. Практичні принципи захисту прав людини.
47. Природноправовий та позитивістський підходи до визначення прав людини.
48. Проблемні питання місць несвободи в Україні.
49. Розкрити зміст Статуту ООН стосовно прав і свобод людини.
50. Система судів по захисту прав громадян ЄС
51. Склад, повноваження та юрисдикція Європейського Суду з прав людини.
52. Соціально-економічні права людини і громадянина та механізм їх реалізації.
53. Спеціальні (юридичні) гарантії прав і свобод людини та громадянина.
54. Функції національного превентивного механізму.
55. Характеристика діяльності моніторів (осіб, які братимуть безпосередню участь у моніторингових візитах від громадськості).
56. Характеристика діяльності спеціалізованих і місцевих омбудсманів.
57. Характеристика неурядових правозахисних організацій, відібраних Омбудсманом для здійснення окремих функцій національного превентивного механізму.
58. Характеристика регіональних представників Омбудсмана
59. Характеристика центрального офісу Омбудсмана.
60. Характерні риси національного превентивного механізму.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились неухильно дотримуватись принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996.
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062 (дата звернення: 02.09.2021).
2. Загальна декларація прав людини. Київ: Право. 1995. 56 с.
3. Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини від 04.11.1950.
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004(дата звернення: 02.09.2021).
4. Конвенція про права дитини від 20.11.1989.
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021(дата звернення: 02.09.2021).
5. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006.
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71(дата звернення: 02.09.2021).
6. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984.
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085(дата звернення: 04.09.2021).
7. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.
8. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 07.03.1966. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105(дата звернення: дата звернення: 02.09.2021).
9. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966.
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043(дата звернення: 03.09.2021).
10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966.
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042 (дата звернення: дата звернення: 02.09.2021).
11. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. Офіційний вісник України. 2006. № 12. Ст. 792.
12. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 50. Ст. 540.
13. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 № 475/97-ВР. Офіційний вісник України. 1997. №29. Ст. 11.

14. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20. Ст. 99.

15. Устав Организации Объединённых Наций Устав Международного Суда от 26.06.1945. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення: 02.09.2021).

Допоміжна:

1. Аль-Шару Джехад Маджед Мохаммад. Антропологические аспекты деления человечества на расы, возникновение расизма и закрепление его в международном праве. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». 2015. Вип. 13 (2). С. 120–123.

2. Аль-Шару Джехад Маджед Мохаммад. Международная конвенция по ликвидации всех форм расовой дискриминации в контексте разработки международно-правовых стандартов. Держава і право: зб. наук. праць. Київ, 2017. Вип. 75. С. 385–395.

3. Аль-Шару Джехад Маджед Мохаммад. Роль органов ООН в борьбе с расизмом и расовой дискриминацией. Держава і право: зб. наук. праць. Київ, 2015. Вип. 69. С. 364–373.

4. Алямкін Р. Міжнародно-правовий режим захисту прав людини під час внутрішніх збройних конфліктів. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2014. № 6. С. 47–51

5. Анісімова Г. В. Проблеми адаптації законодавства у сфері забезпечення вимог екологічної безпеки до права Європейського Союзу. Адаптація до права ЄС регулювання економіки України в сучасних умовах : зб. наук. пр. (за матеріалами «Круглого столу», м. Харків, 26 трав. 2015 р.). Харків, 2015. С. 65-69.

6. Антонович М. М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини. К. : Вид. дім «KM Academia», 2000. 262 с.

7. Антонович М. М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини: Теорія і практика / М. М. Антонович. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 384 с.

8. Антонович М. Міжнародна система захисту прав людини: кризь призму України. Український часопис міжнародного права. 2004. № 3. URL:http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2742/Antonovych_Mizhнародna_systema_zakhystu.pdf(дата звернення: 02.09.2020).

9. Асірян С. Р. Створення та діяльність Комісії ООН з прав людини (1946–2006 р.). Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2013. Вип. 4. Т. 2. С. 174–176.

10. Бакуменко Н. В. Виконання рішень Європейського суду в країнах-учасницях ЄС. Порівняльно-аналітичне право. № 5. 2017. С. 365–367.

11. Беяневич О. А. Про застосування практики Європейського суду з прав людини. Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. Сер. Юридичні науки. 2009. № 81. С. 32-38.

12. Бойко І.І. Екстрадиція біженців: особливості процесуальної регламентації. Альманах міжнародного права. 2018. № 19. С. 39-50.

13. Буткевич В. Особливості з'ясування правового змісту ст. 3 ЄКПЛ та застосування основних стандартів. Європейський суд з прав людини. Судова практика / за заг. ред. В. Г. Буткевича. Київ : Ред. журн. «Право України», 2011. Вип. 1, ч. 1–2 : Стаття 3 ЄСПЛ «Заборона катувань» : у 3 ч. С. 791–895.

14. Буткевич В. Право на життя – основоположне право ЄКПЛ. Становлення та розвиток критеріїв і стандартів його застосування. Європейський суд з прав людини. Судова практика. Вип. 2 : Стаття 2 ЄКПЛ «Право на життя» : у 3 кн. / за заг. ред. В. Г. Буткевича. Київ : Ред. журн. «Право України», 2011. Кн. 2. С. 199–613.

15. Буткевич О. В. Історія міжнародного права : навч. посібник / О. В. Буткевич. К. : Вид-во Ліра-К, 2013. 408 с.
16. Войченко С. В. Поняття та форми імплементації в сучасному міжнародному праві. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. 2009. № 46. С. 363–369.
17. Гнатовський М. М. Становлення та тенденції розвитку європейського правового простору: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2002. 22 с.
18. Гнатовський М. М., Короткий Т. Р., Хендель Н. В. Міжнародне гуманітарне право : довід. для юристів громад. приймалень. Одеса : Фенікс, 2015. 92 с.
19. Горобець Н. Г. Виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні: організаційно-правові аспекти. Держава і право. Серія: «Юридичні науки»: зб. наук. праць. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2015. Вип. 70. С. 226–241.
20. Горобець Н. Г. Деякі доктринальні підходи щодо механізму захисту права власності в сучасному міжнародному праві. Часопис Київського університету права. 2015. № 4. С. 365–370.
21. Горобець Н. Г. Огляд стану виконання рішень Європейського Суду з прав людини в контексті захисту права власності. Часопис Київського університету права. 2015. № 1. С. 293–299.
22. Грибова Т. Л. Місце уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у реалізації національного превентивного механізму. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство. 2019. Т. 24. Вип. 1(34). С. 16–22.
23. Дідковська І. О. Омбудсман у системі інститутів правової держави: порівняльно-політологічний аналіз: автореф. дис. ... канд. політ. наук. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2007. 19 с.
24. Дмитрієв А. І., Муравйов В. І. Міжнародне публічне право : навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2000. 640 с.
25. Донеллі Дж. Права людини у міжнародній політиці. Львів: Кальварія, 2004. 280 с.
26. Дроздов О. М. До проблеми перегляду судових рішень на підставі встановлення комітетом з прав людини ООН порушення Україною міжнародних зобов'язань. Адвокат. 2011. № 12. – С. 11–18.
27. Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / уклад. і наук. ред. О. Л. Жуковська. Київ : ЗАТ «ВІПОЛ», 2004. 960 с.
28. Загоруй І. С. Поняття «права людини»: теоретико-правові підходи до розуміння прав людини. Вісник Луганського університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2016. № 2. С. 66–82.
29. Законодавство України проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. Науково-практичний коментар. Хавронюк М. І., Гацелюк В. О. Київ: ВАІТЕ, 2014. 320 с.
30. Закриницька В. Омбудсмен з прав дитини в механізмі державного захисту прав, свобод і законних інтересів дітей: зарубіжний досвід досвід. Вісник академії правових наук України. 2012. № 4 (71). С. 346–356.
31. Зубарева А. Взаємовідносини Комітету ООН з прав людини з іншими договірними органами з прав людини системи ООН. Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». 2015. Випуск 37. Частина 2. С. 39–46.
32. Зубарева А. Є. Доповіді держав-учасниць Міжнародного Пакту про громадянські та політичні права 1966 р. як елемент моніторингового механізму Комітету ООН з прав

людини. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. 2013. Вип. 6- 1(2). С. 227–230.

33. Зубарева А. Є. Міжнародно-правовий статус Комітету ООН з прав людини : дис. дис. ... канд. юрид. наук. . Одеса, 2015. 211 с.

34. Зубарева А. Є. Міжнародно-правові основи взаємодії Комітету ООН з прав людини із інституційним механізмом Організації Об'єднаних Націй. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2013. Вип. 21. Т. 3. С. 218–221.

35. Іванків І. Б. Відмінні ознаки прав людини третього покоління. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2016. Т. 181. С. 54–57.

36. Іванченко О. Способи узгодження норм національного права з нормами міжнародного права. Юридичний вісник. 2013. Вип. 2. С. 178–182.

37. Камінська Н. В. Проблеми виконання в Україні рішень Європейського суду з прав людини. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 1 (13). С. 250–261.

38. Корчевна Л. О., Левенець А. В. Інститут спеціалізованого омбудсмана в механізмі захисту прав людини та перспективи його запровадження в Україні. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство. 2018. Т. 23. Вип. 1(32). С. 7-14.

39. Кочура О. О. Окремі аспекти виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Вип. 32. Том 1. С. 116–121.

40. Лазарева Л. Європейський омбудсмен та європейська мережа омбудсменів як інституції перспективної співпраці для України. Актуальні проблеми державного управління. 2012. Вип. 4. С. 90–93.

41. Литвиненко І.Л. Міжнародно-правові механізми захисту прав людини. Університетські наукові записки. 2005. № 4 (16). С. 271–279.

42. Луспенник Д. Застосування ст. 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод при розгляді судами справ за позовами про захист честі, гідності і ділової репутації. Вісник Академії правових наук України. 2002. № 4. С. 106–111.

43. Мазур О. Реалізація положень ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у національному законодавстві під час утримання підозрюваного в умовах ізоляції. Науковий часопис Національної академії прокуратури. 2017. № 3. С. 90–97.

44. Майданик О. О. Інститут омбудсмана у механізмі забезпечення прав людини в Україні. Адвокат. 2010. № 7 (118). С. 12-16.

45. Максимович Р. О. Співвідношення понять «охорона» та «захист» соціальних і економічних прав і свобод людини: теоретико-правові засади. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2014. Вип. 5. № 1. С. 101–106.

46. Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом / пер. з англ. Харків: Консум, 2000. 592 с.

47. Малькевич М.М. Генеза прав людини: правий та філософський аспекти. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2014. № 4. С. 54-66.

48. Марцеляк О. В. Конституційно-правий статус інституту омбудсмана: світовий досвід та українська модель : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук .Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2004. 36 с.

49. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародноправові механізми захисту : підручник для ВУЗів / Київ. нац. ун. ім. Тараса Шевченка, Ін. міжнар. відносин. К. : Видавничий дім «Промінь», 2010. 722 с.

50. Мінімальні стандарти належного поведіння: аналіз національного та міжнародного досвіду: практичний посібник / Ю. Л. Белоусов, М.М. Гнатовський, В.О. Гацелюк, А.Л. Федорова; за заг. ред. Ю.Л. Белоусова. К.: Ваіте. 2013. 170 с.

51. Наливайко Л.Р., Степаненко К.В., Щербина Є.М. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2016. 221 с.

52. Особливості реалізації національних превентивних механізмів у форматі «Омбудсман +»: аналіз міжнародного та національного досвіду : [Аналітичний огляд] / Ю. Л. Белоусов, В. О. Гацелюк, Н. С. Кульчицький, О. А. Мартиненко // за заг. ред. Ю. Л. Белоусова. К. : Атіка, 2012. 96 с.

53. Паризькі принципи «Щодо статусу національних інститутів, які займаються заохоченням і захистом прав людини», затверджені Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 48/134 від 20 грудня 1993 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU93312.html(дата звернення: 02.09.2019).

54. Пархоменко Н. М. Гармонізація законодавства України з європейським та міжнародним правом: методи, етапи, види. Часопис Київського університету права. 2012. № 1. С. 338–342.

55. Плавич В.П. Імплементация норм і принципів сучасного міжнародного права у внутрішнє право (порівняльно-правові аспекти). Держава і право. 2013. Вип. 60. С. 20–28.

56. Посібник з моніторингу соціальних місць несвободи / Кобзін Д.О., Черноусов А.М., Щербань С.В. – Київ: ВАІТЕ, 2016 – 44 с.

57. Посібник з організації візиту НПМ та написання звіту / Кобзін Д.О., Черноусов А.М., Щербань С.В. Харків: ХІСД, 2015. 27 с.

58. Посібник з проведення проваджень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у справах про катування та неналежне поведіння у взаємодії з представниками неурядових організацій. Белоусов Ю.Л., Пивоваров В.С., Швець С.П. Київ: ВАІТЕ, 2014. 112 с.

59. Практикум моніторингу місць несвободи у діяльності НПМ. ГО «Центр інформації про права людини» / Волік В. І. К.: Priority Group, 2017. 60 с.

60. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 40. Ст. 2021.

61. Проблеми захисту прав людини: міжнародно-правові та національні аспекти: матер. наук. студ. конф. (10 грудня 2015 р., м. Одеса). Одеса : Фенікс, 2015. 125 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/3282/Problemy%20zahysstu%20prav%20lyudyny%2010.12.2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y>(дата звернення: 04.09.2020).

62. Рабінович С.П. Права людини у природно-правовій думці неомізму : автореф. дис. ... канд. юрид. наук . Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2003. 20 с.

63. Регіональні представництва Уповноваженого: Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/regionalni-predstavnicztva-upovnovazhenogo/> (дата звернення: 02.09.2020).

64. Рекомендація № 119 Всесвітньої конференції щодо політики у сфері культури від 06.08.1982. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_756(дата звернення: 02.09.2020).

65. Рогова О.Г. Право на життя в системі прав людини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Нац. юр. Академія України ім. Я. Мудрого. Харків, 2006. 21 с.
66. Севастьянова Н. І. Виконання рішень Європейського суду з прав людини як форма імплементаційних процесів. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін. ; відп. за вип. Ю. М. Оборотов. Вип. 52. О. : Юридична література, 2010. 476 с.
67. Сімонович, Д.В. Європейські стандарти забезпечення прав людини у досудових стадіях кримінального процесу України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2011. 20 с.
68. Слїнько Т. М. Практика Європейського суду з прав людини як джерело інтерпретаційної діяльності Конституційного Суду України. Форум права. 2013. № 3. С. 596–601.
69. Соломяна А.В., Орловська Н.А. Національний превентивний механізм як форма участі громадян у запобіганні злочинності. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право. 2017. № 1. С. 154-164.
70. Степаненко К.В. Конвенційний механізм міжнародного захисту прав людини в системі ООН. Альманах міжнародного права. 2018. № 19. С. 105-113.
71. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: компендіум / О. В. Сердюк, Ю. В. Щокін, І. В. Яковюк та ін.; за заг. ред. О. В. Сердюка, І. В. Яковюка. Харків: Право, 2017. 374 с.
72. Тимченко Л. Д., Кононенко В. П. Міжнародне право. Київ : Знання, 2012. 631 с.
73. Тичина В. П. Міжнародна правосуб'єктність Організації економічного співробітництва та розвитку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2017. Випуск 46. Том 2. С. 166–170.
74. Тичина В. П. Роль Організації економічного співробітництва та розвитку в умовах глобалізації міжнародних економічних відносин. Право і суспільство. 2016. № 5. С. 209–214.
75. Ткаліч А. О. Роль омбудсмана в системі захисту прав людини і громадянина. Наукові праці МАУП. 2010. № 2 (25). С. 199-203.
76. Усманов Ю.І. Генезис права на життя як імперативної норми міжнародного права. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016, Вип. 39. С. 144–150.
77. Усманов Ю.І. Загальні відмінності захисту права на життя в умовах збройного конфлікту й ситуацій насильства всередині держави. Альманах міжнародного права. 2018. № 19. С. 114-123.
78. Христова Г. Відступ держави від зобов'язань у сфері прав людини під час суспільної небезпеки. VisegradJournalonHumanRights. 2018. № 4. С. 119-126.
79. Христова Г. Доктрина «R2P»: зобов'язання держави та міжнародної спільноти щодо захисту прав людини. Вісник Національної академії правових наук України. 2014. № 2 (77). С. 42-52.
80. Христова Г. Конструкція зобов'язань держави у сфері прав людини: порівняльний аналіз міжнародних та європейських підходів. Вісник Національної академії правових наук України. 2014. № 4 (79). С. 25-36.
81. Шевчук С. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод: практика застосування та принципи тлумачення в контексті сучасного українського

праворозуміння. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. 1999. № 2. С. 96–106.

82. Шпакович О. Особливості способів імплементації міжнародно-правових норм. Віче. 2010. № 17. С. 23–25.

83. Чепульченко Т.О. Концепція прав людини: доктринальні підходи. Альманах права. 2020. Вип. 11. С. 258-264.

84. Попович Т. Правові обов'язки у сфері реалізації репродуктивних прав людини. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 8. С. 215-219.

85. Зозуля О.І. Громадянські та політичні права людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні. Форум права. 2020. № 2. С. 6-22.

86. Поліванова О. Процес приєднання Європейського Союзу до Європейської конвенції з прав людини після висновку 2/13. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 4. С. 385-390.

87. Камінська Н. В., Джуська А. В., Шемчук В. В. Реалізація конституційного права людини на таємницю телефонних розмов в Україні. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2020. № 1 (114). С. 100-109.

88. Турянський Ю.І. Соматичні права як новітня категорія. Право і суспільство. 2020. № 1. С. 110-115.

89. Гаврильців М.Т. Право людини на гідність у світлі Загальної декларації прав людини. Збірник тез круглого столу, присвяченого 72-й річниці прийняття Загальної декларації прав людини (м. Київ, 10 грудня 2020 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2021. С. 103-105.

90. Сіромський Р. Підготовка Міжнародних пактів про права людини: канадсько-радянські розбіжності. Літописець. Випуск 16: Збірник наукових праць VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Права людини: історичний вимір і сучасні тенденції (до річниці прийняття Загальної декларації прав людини)» (м. Житомир, 9 грудня 2020 року). Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2021. С. 227-230.

91. Гришук А.Б., Проць І.М. Захист прав людини як складова євроінтеграційного процесу для України. Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. (30.01.2021) - Warszawa, 2021. С. 34-37.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.nplu.org> - сайт Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого
2. <http://www.euro-ombudsman.eu.int> - сайт європейського уповноваженого з прав людини
3. <http://www.nbu.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
4. <http://www.ombudsman.gov.ua> – сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
5. <http://www.rada.gov.ua> - сайт Верховної Ради України